

KÖKLER (Roots) bugüne kadar 14 baskı yaptı. Son kez piyasaya çıkarılan bir milyon kitap da bir ay içinde kapışıldı... Yazar Alex Haley'e de "Pulitzer Roman Ödülü"nü kazandırdı ve onu yılın adamı yaptı..."

–Milliyet Gazetesi

İç ve dış basında "KÖKLER"...

"Kökler" bir ırkın ezilişinin serüvenidir. İki yüzyıldan beri direnen, horlanan, aşağılanan ama gene de dimdik yaşayan kara derililerin öyküsü. Yalnızca köle gözüyle bakılan ve sömürülen bu ırk kimi zaman aşağılanmaya teslim olmuş, aşağılayanlara baş eğmiş kimi zaman da dinin rahatlatıcı atmosferine sığınmıştır.

"Kökler" yüzyıllar boyu dünya kapitalizminin gelişmesini ve büyümesini sağlayan, sömürülen bu insanların sorunlarının kökenlerine iniyor. Afrika'dan Amerika'ya uzayan hangi ülke ve iklimde yaşarsa yaşasın aynı kaderi, çaresizliği bölüşen insanların yaşamını belgeliyor.

Haley, kendi ırkının kökenine inerken hem bireysel bir destan yaratmıştır hem de ikinci sınıf adam işlemleri gören ırkdaşlarının başkaldırma türküsünü duyurmuştur.

"Kökler"i okurken, insanın insana reva gördüğü zulmün derinesine şaşıracaksınız. Hümanizmi savunan insanlık kültürünün ne oranda gerçekleştiği konusunda da gerçek bilgiyi "Kökler" verecektir.

Kitabı ve televizyon dizisi büyük ilgi derleyen "Kökler" üzerine yazılanların kimilerini, yapıtı ve yazarını aydınlatır amacıyla aşağıya aktardık.

–Doğan Hızlan

"Artık her gece milyonlarca Amerikalı televizyonlarının karşısındaki koltuğa âdeta mihlanıyorlar. Atalarının kara derili vatandaşlarına yaptıkları zulmü utançla seyrediyorlar.

Harvard Üniversitesi sosyologlarından Thomas Pettigrew, 'Kökler'i bugüne dek yayınlanan en etkileyici TV dizisi olarak nitelendirdi.

Gazetelerin yaptığı araştırmaların sonucu 'Kökler'in böylesine ilgi gören bir dizi olmasından ötürü müşteri kaybeden gazino, sinema ve tiyatrocular yakınıyorlar.

'Kökler' yılın en çok satan kitabı unvanını kazandı. Kimi eleştirmenlere göre 'Rüzgâr Gibi Geçti'nin 21 milyonluk rekorunu 'Kökler' kıracak."

-Time

"New York Times gazetesinin Bestseller listesinde 50 hafta en çok satan kitaplar listesinde kalan 'Kökler'de Alex Haley, zenci kölelerin öyküsünü anlatıyor. İnsan, ırkçılığa karşı duyulan nefretin ve insan avının bu denli edebî bir pırıltı içinde verildiğini görünce, 'Bu kitap Mallarmé'nin bir şiirinden ya da Proust'un bir yazısından daha mı az şiirsel?' diye sormaktan kendini alamıyor."

-Der Spiegel

"'Kökler', çaresizlik içinde köleleştirilmiş bir ırkın öyküsü. Fransa'da da büyük ilgi uyandırdı. Hâlâ en çok satan kitaplar listesinde 1 numara. Umut ülkesindeki, umutsuz insanları anlatan 'Kökler', yıllarca süren bir araştırmanın ürünü, Alex Haley bu yapıtı ile birçok ödüller kazanmaya adaydır."

-L'Express

"Günümüz Amerika'sında 25 milyon zenci yaşıyor. Onların bir tarihi var mı? Kökenleri nedir? Elimizdeki tarih kitapları, onların Afrika'dan geldikleri ve köle olarak satıldıklarından -tıpkı kauçuk ya da başka bir eşya gibi- ötede bilgi vermiyor. Alex Haley, 'Kökler'de bugüne kadar bu konuda yazılan kitapları aşarak, soruna güç ve anlam kazandırıyor."

-Buchaktuell

"BAŞARI ÖRNEĞİ:

ABD'nin en önemli ödülü sayılan Pulitzer Armağanı'nı Alex Haley'in 'Kökler' adlı kitabı kazandı. 'Kökler'in yalnızca çok

satılan bir kitap, herkesi büyüleyen bir TV dizisi değil, toplumsal bir olgu, ABD'deki ırksal ilişkilerde önemli bir dönüm noktası olduğu anlaşıldı.”

–Milliyet Sanat Dergisi

“Alex Haley, anayurdunu ziyaret etti. Herkes bu olayı, bir yuvaya dönüş diye nitelendiriyor. Bu siyah derili Amerikalı yazarın köyüne yaptığı ilk ziyarettir. Dünya kitapçılık tarihinde çok önemli bir yer alan bu köy hem kendini hem de bir yurttaşını ‘Kökler’le bütün dünyaya tanıttı. Haley’in ataları 1767’den sonra buradan sözümlü ona umut ülkesi Amerika’ya göç etmişlerdi. Kara derililerin sesi, yedi kuşak gerisinden, tamtam gürültülerini bastırarak bu kitap aracılığıyla duyuldu.

Bütün köy halkı 55 yaşındaki Haley’i yerel danslar yaparak karşıladılar. Yazar, Juffure’un tozlu yollarından üzerinde geleneksel giysisi, tepesinde onu güneşten koruyan siyah şemsiyeyle köyüne girdi.

Haley, bir yatla Gambiya Nehri üzerinde dolaşırken, fotoğrafçılar ve televizyon kameramanları da yılın yazarının çeşitli görünümünü saptama çabası içindeydiler. Ama ne yazık ki Gambiyalılar bu ırkdaşlarını ekranda göremeyeceklerdi; çünkü ülkelerinde televizyon yoktu.”

–Herald Tribune

“Çocuklara büyükannelerinin anlattıkları öykülerden başlayıp büyükbabaların babalarına, onların da atalarına kadar uzanan ve ‘Afrika’ denen siyah adamda son bulan uzun bir tarihsel araştırma, Amerikan kitap piyasasında satış rekorları kıradursun, yazarı Alex Haley’e de ‘Pulitzer Roman Ödülü’nü kazandırdı ve günün adamı yaptı. Haley’in ‘Roots’ (Kökler) adlı bu yapıtı, bir süre önce, ABD televizyonlarında 12 dizilik, programlar hâlinde yayınlanmış ve rekor düzeyde seyirci toplamıştı.

İlk, 1976 Ekim’inde yayımlanan ‘Roots’ bugüne kadar 14 baskı yaptı. Son kez piyasaya çıkarılan bir milyon baskı da mart ayı içinde kapışıldı.

Haley, kendisine Pulitzer Ödülü’nü kazandıran yapıtı hakkında şunları söylüyor:

'Roots'un doğumu kolay olmadı. Tam 12 yılını aldı. Bu arada 1 milyon kilometre yol katettim. Bu yapıyla, 'Afrikalı' ve 'Siyah Amerikalı'nın adı da dünya tarihine gerçek yönüyle yazılmış oldu. Kunta Kinte; Batı Afrika'nın Juffure yöresinden 1767 yılında, 16 yaşında kaçırılıp Amerika kıtasına, Virginia tarlalarına sürülen bu Afrikalı, bugüne kadar peşinden altı nesil koşturdu. Bunlar sırasıyla kölelik, çiftçilik, nalbantlık, değirmencilik, tren yolu işçiliği, kapıcılık, avukatlık, mimarlık yaptılar ve sonunda yazar oldular. İşte o yazar benim.' "

-Milliyet Gazetesi

“VE BİR YAZARIN KÖKÜ”

17 yaşında Güneydoğu Pasifik'teyken, kendimi yazar olarak yetiştirmeye karar verdim. Her gece, haftanın yedi günü yazıyordum. İlk hikâyem 1954'te yayımlandı: “Kimsenin Bilmediği Harlem.”

37 yaşına gelince zamanımı bütünüyle yazarlığa adadım. Verdiğim kararı izleyen ilk yapıt, “Malcolm X'in Otobiyografisi” idi.

Kafamdan atamadığım bir düşünce ‘Kökler’in ilk taslağını oluşturuyordu. Kendi ailemin öyküsünü yazmak. Belge toplama başladığım da rastladığım bir gazete kupürü irkiltti beni. 1 Ekim 1767 tarihli Maryland Gazette’de şöyle bir haber yayımlanmıştı:

“Lord Ligonier, bir ambar dolusu köle ile Gambiya Nehri’nden geldi.” Sağlıklı olduklarından söz edilen kölelerin satış ilanı altına eklenmişti.

Kitaplıklarda, sayısız belgeleri toparlamak, sıralamakla günlerimi gecelerimi harcadım. Bu kitap benim 10 yılı aşan zamanımı aldı.

Niçin ona “Kökler” adını koydum? “Kökler” yalnız benim ve atalarımın öyküsünü dile getirmiyor. Milyonlarca kara derilinin yaşamını simgeliyor. Ve bütün okuyan ve seyredenlere belleklerine kazınırçasına sesleniyor: “Şu evrensel gerçeği unutmayın hepimiz aynı Yaratıcının çocuklarıyız.”

—Alex Haley

Alex Haley, Arlington's Texas Hall'daki Texas Üniversitesi'nde konuşmacı

BÖLÜM 1

1750 ilkbaharı başlarında, Batı Afrika'nın Gambiya kıyılardan içeri doğru nehir boyunca dört günlük yol çeken Juffure köyünde, Omoro ile Binta Kinte'nin bir oğulları oldu. Binta'nın genç, diri vücudunu zorlaya zorlaya dünyaya gelen oğlan tıpkı anası gibi kapkaraydı. Ana kanıyla benek benek olmuş, kayganlaşmıştı. Avazı çıktığı kadar da bağıyordu. Kırış kırış olmuş iki ebe, yaşlı Nyo Boto ve çocuğun büyükannesi Yaisa, doğan bebeğin oğlan olduğunu görünce keyifli keyifli güldüler. Atalarının inancına göre, ilk doğan çocuğun oğlan olması, Allah'ın yalnızca çocuğun ana ve babasına değil, onların ailelerine de bir lütfunun işaretiydi. Artık Kinte adının seçkin bir yeri olacağını, soyun sürüp gideceğini biliyor ve bununla övünüyorlardı.

Horozların ötmesine daha bir saat vardı. Çocuğun, Nyo Boto ile Yaisa ninenin mırıldanmaları dışında işittiği ilk şey, tahta havanelerinin *taka-tika-taka-tika* diye çıkardığı boğuk ve ritmik sesleri oldu. Köyün kadınları üç kaya arasında yakılan ateşlerin üzerine konmuş çömlerle geleneksel kahvaltılık bulamacı hazırlamak üzere 'kuskus' dedikleri buğday kırığı dövüyorlardı.

Yuvarlak kerpiç kulübelere oluşan küçük ve tozlu köyün üzerinde, burun gıcıklayıcı, hoş kokulu, mavi cılız bir duman kıvrım kıvrım yükselirken, ezan okunmaya başladı. *Alimamo* dedikleri köyün imamı Kajali Demba, burundan gelen sesiyle cemaati, hayatta kalan en yaşlının bile hatırlayabildiği kadar eski tarihlerden bu yana her gün farz olan beş vakit namazdan ilkinin kılmaya çağırıyordu. Bambu kamışıyla tabaklanmış deriden yapılmış yataklarından fırlayan köy halkı, kaba pamuklu giysilerini sırtlarına geçirip aceleyle namazın kılınacağı yere gidiyorlardı. İmam, "*Allahü Ekber! Eşhedü en lâilâhe illâllah!*" (Tanrı uludur! Allah'tan başka Tanrı yoktur) diyerek cemaate sabah namazını kıldırıldı. İşte tam o zaman, köy halkı namazdan çıkıp kahvaltılık için evlerine dönerken, Omoro koşarak yanlarına gelip sevinçten ağzı

kulaklarında ilk doğan çocuğunun erkek olduğunu müjdeledi. Herkes onu kutluyor, bunun hayra alamet olduğunu söylüyordu.

Kulübesine dönen erkeklere, karıları, *kalabaş* denilen su kabağından yapılmış bir kabın içinde bulamaç verdiler. Sonra kulübelerin arka bölümündeki mutfaklarına dönüp önce çocuklarını, en sonunda da kendi karınlarını doyurdular. Yemekten sonra erkekler, ağaçtan yapılmış ve ucuna köyün demircisi tarafından metal bir başlık geçirilmiş olan eğri saplı çapalarını alıp günlük işlerini yapmaya, yer fıstığı, buğday ve pamuk ekmek için tarlalarını çapalamaya yollandılar. Gambiya denilen bu sıcak ve nemli savana ülkesinde, bunlar erkeğin, pirinç ekmekse kadının işiydi.

Eski bir töreye göre, doğumu izleyen yedi gün içinde Omoro'nun ciddi olarak uğraşacağı tek bir iş vardı: Erkek doğan ilk çocuğuna bir ad bulmak. Bu, geçmiş zengin ve gelecek için de çok şeyler vaat eden bir ad olmalıydı. Çünkü Omoro'nun kabilesi olan, Mandinka'lar, çocuğun, kimin ya da neyin adını alırsa onun yedi niteliğine sahip olacağına inanırlardı.

Düşünmeye ayrılan bu hafta içinde Omoro, karısının da adına olmak üzere, Juffure'daki bütün evleri gezerek her aileyi, çocuğun hayatının sekizinci gününde yapılan geleneksel ad verme törenine çağırırdı. O gün çocuk, tıpkı babası ve babasının babası gibi kabilenin bir üyesi olacaktı.

Sekizinci gün sabahın erken saatlerinde köylüler Omoro ile Binta'nın kulübesinin önünde toplandılar. Daha önce her iki ailenin kadınları başlarında kalabaş dedikleri su kabağından yapılmış kaplar taşıyarak gelmişlerdi. Kalabaşların içinde törenlerde verilen ayran ve balla pirinç ezmesinden yapılan *munko* çörekleri vardı. Tamtam davuluyla birlikte *jaliba* denilen köyün davucusu Karama Silla, alimamo yani imam, ileride bir gün çocuğun hocası olacak Brima Cesay, Omoro'nun iki kardeşi, Janneh ve Saloum da buradaydılar. Janneh ve Saloum bir yeğenleri olduğu haberini davullar aracılığıyla öğrenmişler ve bu törene katılmak için çok uzaklardan gelmişlerdi.

Binta çocuğu gururla tuttu; böyle günlerde her zaman yapıldığı gibi, çocuğun çıkmaya başlayan saçının parçası tıraş edildi. Kadınlar çocuğu övüyorlardı. Sonra gürültüler kesildi ve *jaliba* davulunu çalmaya başladı. İmam ayran ve *munko* çöreklerini okudu. O

okurken, kadın erkek herkes, yiyeceğe saygının belirtisi olarak sağ elini, içinde ayran ve munko çöreği bulunan kalabaşların kenarına dokundurdu. Sonra imam çocuk için dua etti. Allah'tan çocuğa uzun bir ömür vermesini, çocuğun kabilesine ve köyüne saygınlık kazandırmasını, çok çocuk getirmesini diledi. Ve son olarak, birazdan kendisine verilecek ada layık olması ve bu ada daha da onur kazandırmak üzere ona güç vermesini istedi.

Daha sonra Omoro, toplanmış olan köy halkının karşısına çıktı. Karısının yanına gidip yeni doğan çocuğu havaya kaldırdı. Herkes ona bakıyordu. Omoro çocuğun kulağına, onun için seçtiği adı üç kez fısıldadı. Ad, bu çocuğun adı olarak ilk kez kullanılıyordu. Omoro halkının inançlarına göre, çocuk kim olduğunu herkesten önce öğrenmeliydi.

Davul yeniden çaldı. Bu kez Omoro çocuğun adını Binta'nın kulağına fısıldadı. Binta sevindi ve gururla güldü. Daha sonra Omoro koyduğu adı, köylülerin önünde duran hocanın kulağına fısıldadı. Kabile dilinde öğretmen anlamına gelen *arafang* deniyordu hocaya.

Arafang da, "Omoro ile Binta Kinte'nin ilk çocuğunun adı Kunta!" diye bağırdı.

Herkesin bildiği gibi bu, Fas'tan Gambiya'ya göç eden, Juffure halkını açlıktan kurtaran, Yaisa nine ile evlenen ve ölünceye dek köyün din adamı olarak Juffure'a hizmet eden büyükbabası Kairaba Kunta Kinte'nin göbek adıydı.

Arafang çocuğun büyükbabası Kairaba Kinte'nin Faslı atalarının adlarını saydı. Büyükbabanın sık sık andığı bu adlar iki yüz yağmur mevsimi öncesine kadar uzanırdı. Mandinka'lılara göre, bir yağmur mevsimi bir yıl demektir. Adların sayılması tamamlandıktan sonra jaliba yeniden davul çaldı. Herkes çocuğun soyluluğunu övüyordu.

Böylece Omoro sekizinci gece, ayın ve yıldızların altında, ad verme törenini tamamladı. Küçük Kunta'yı güçlü kolları arasına alarak köyün dışına kadar yürüdü. Çocuğu, yüzü gökyüzüne gelecek biçimde tutarak havaya kaldırdı ve alçak sesle, "*Feng kiling dorong lehwarrata ka iteh tee,*" (Bak! Senden yüce olan tek Varlık,) dedi.

BÖLÜM 2

Ekim mevsimiydi. İlk yağmur birazdan düşecekti, Juffure'ular ekilecek toprakların üzerine kuru otlar yığıp yakıyorlardı. Böylece rüzgâr, külleri savurarak toprağı besleyecekti. Kadınlar pirinç tarlalarında yeşil fideleri çamura dikmeye başlamışlardı.

Lohusalık süresince Binta'nın pirinç tarlasına Yaisa nine bakmıştı. Ama artık Binta kendi işini görecektir kadar iyileşmişti. Arkadaşı Jankay Touray'ın da katıldığı köy kadınlarıyla hep birlikte, yeni doğan çocuklarını sırtlarına bağlamış, torbalarını başlarının üzerinde dengelendirmiş, kayıklarına doğru yürüyorlardı. Kayıkları, *bolong* denilen köy kanalının kıyısındaki ağaçların içi oyularak yapıldı. Adı Kamby Bolongo olan bu kanal, Gambiya Nehri'nden, içerilere doğru açılmış kanallardan bir tanesiydi. Kanaldan aşağıya doğru giden kayıkların her birinde altı yedi kadın oturmuş, geniş ve kısa küreklere asılıyorlardı. Binta küreğe asılmak için öne doğru her eğilişinde sırtındaki sıcak ve yumuşak ağırlığı hissediyordu.

Bolong'un iki kıyısında üst üste büyüyen bitki ve ağaçların kokusuyla dolu ağır bir hava vardı. Geçen kayıklardan ürkerek uykudan uyanan büyük bir şebek sürüsü, bağırıyor ve palmye yapraklarını sallaya sallaya sığıyordu. Yaban domuzları homurdanarak koşuyor ve otların, çalılarının arasında saklanmaya çalışıyorlardı. Çamur yığınlarının üzerini örten binlerce pelikan, turna kuşu, balıkçıl kuşu, leylek, martı, su kırlangıcı, kaşıkçı kuşu, yemeklerine ara verip geçen kayıkları tedirginlikle seyrediyorlardı. Daha ufakları çılgık atar gibi öterek, yabancılar çekilinceye dek havada daireler çiziyorlardı.

Kayıklar hayat dolu bu su yolları üzerinde ilerledikçe, küçük balıklar sudan sıçrar, havada pırl pırl parlar, sonra yeniden sulara düşerlerdi. Bazen bunları açıklıktan gözü dönmüşçesine kovalayan büyük balıklar, kayıkların içine atarlardı. Kadınlar da onları küreleriyle vurarak öldürür, bir güzel pişirmek üzere eve götürürlerdi. Ama bu sabah küçük balıklar, onları rahatsız eden olmadıkları için sandalların çevresinde rahat rahat yüzüyorlardı.

BÖLÜM 75

Ayaklanmanın lideri Gabriel Prosser de yakalandıktan sonra, Richmond'dan gelen haberlerin heyecanı da giderek söndü ve Efendi'yle arkadaşlarının, dolayısıyla zencilerin de en güncel konusu politika oldu. Efendi Thomas Jefferson'un, Efendi Alexander Hamilton tarafından nasıl desteklenerek Başkan seçildiğini, Efendi Aaron Burr ile Efendi Hamilton'un can düşmanı olmalarına rağmen Efendi Burr'un nasıl Başkan Yardımcısı olabildiğini Kunta, Bell ve Fiddler saatlerce tartıştılar.

Efendi Burr hakkında kimse bir şey bilmiyordu ama Kunta'nın bir sürücü arkadaşından öğrendiğine göre, Monticello çiftliğinin sahibi Virginia'lı Efendi Thomas Jefferson için tutsakları, "Bundan daha iyi bir Efendi olamaz" diyorlarmış. "Yine aynı sürücü dedi ki," diye devam etti Kunta. "Efendi Jefferson çiftliğinde gözcü kullanmıyo'muş. Tutsaklar çok iyi yemek yiyo'larmış, herkesin de bi' iş öğrenmesini istermiş çiftliğinde." Sonra arkadaşlarına, Efendi Jefferson'un bir yolculuktan döndüğünde tutsakların onu nasıl çiftliğin bir mil dışında karşılayıp eller üstünde kapıya dek taşıdıklarını anlattı, Kunta.

Fiddler burun kıvrarak, "Bur'larda herkes Efendi Jefferson'un, yanında çalışan Sally Hemings adlı bir melezen iki çocuğu olduğunu bilir!" dedi.

"Tutsaklığın hem beyazlar hem de bizim için kötü bi' şey olduğunu söylemiş," diye atıldı Kunta. "Adam bizi özgür bırakacakmış ama bur'daki beyazların işlerini almayalım diye Afrika'ya göndermeyi düşünüyö'muş bizleri, yoksa işler karışır diyo'muş."

"Efendi Jefferson onu esir tüccarlarına söylesin." dedi Fiddler. "Gemilerin hangi yöne gideceğini bilmiyo' onlar galiba!"

"Doğru," dedi Kunta. "Bu aralar tutsak satışı ö'le hızlanmış ki, aileler bile dağıtılp güneye satılıyo'larmış. Geçen gün yolda bi' esir tüccarı gördük, adam Efendi'ye şapkasını çıkarıp selam verdi ama Efendi kılını bile kıpırdatmadı."

“Hıhh, n’aparsan yap tüm kasabalar onlarla kaynıyo’,” dedi Fiddler. “Fredericksburg’a son gittiğimde benim gibi sıska ve yaşlı birinin satıldığını gördüm, gri sakalları vardı, adama altı yüz dolar verdiler. Baktık, yaşlı adam bar bar bağıryor: ‘İnsanlarıma bur’ları cehennem yaptınız! Kıyamet günü geldiğinde göreceksiniz, cehennem neresiymiş! Ne kadar yalvarsanız boşuna olacak o gün! İlaçlarınız, silahlarınız dualarınız bile hiçbir işe yaramayacak!’ diye. Din adamıydı herhâlde, çekip götürdüler.”

Bell heyecanlanmıştı, hemen atıldı: “O yaşlı adamın sırtında koca bi’ yara var mıydı? Ha? Aklaşmış sakallı, sıska biriydi di’ mi?”

“Ha, evet ö’leydi. Ner’den biliyo’sun?”

Bell ağlar gibi Kunta’ya bakarak, “O adam Kizzy’yi takdis eden rahipti,” dedi...

Ertesi gün Kunta, Fiddler’in kulübesinde sohbet ederken karpı çalındı, gelen Cato’ydu. Tarlada çalışanların başı olan Cato, bahçıvan öleli beri, yakın arkadaşları olmuştu. “Yalnız bi’ şî’ söyleyecektim,” dedi Cato. Sesi çok durgundu. “Şu Güney’e satılan zencileri anlatıp durmasanız iyi olur çocuklar. Herkes korkudan çalışamaz oldu...”

Cato’nun bu uyarısını aralarında müzakere ettikten sonra hiç kimseye, hatta Bell’e bile bu korku uyandıran haberlerden bahsetmemeye karar verdiler.

Çok geçmeden Bell bu suskunluğu anlamış, “N’o çocuklar? Dilinizi mi yuttunuz,” diye sormuştu. Haberlerin bilerek konuşulmadığını sezdirmemek gerekir diye, bu kez hoşla gitmeyecek ayrıntıları yontup öyle konuşmaya karar verdiler. Genellikle devriyeleri aptal yerine koyarak Kuzey’e kaçan zencilerin öykülerini anlatıyordu Kunta. Hele bir melez kasapla, zenci yamağının kaçışını öyle zevkle dinlediler ki... Adamlar bir araba çalmışlar, melez iyi giyinerek arkasına kurulmuş, zenci sürücüsüne küfürler ede ede güpegündüz herkesin içinden Kuzey’e kaçıp özgürlüklerine kavuşmuşlardı. Efendisinden yalnızca birkaç dakika önce Kuzey’e kapağı atan bir zencinin öyküsüne de kahkahalarla gülmüşlerdi. Kızgınlıktan deliye dönmüş Efendi hemen bir polise başvurarak, “İşte bu zenci benim tutsağımdır,” diye onu gösterince, bizim zenci tüm soğukkanlılığımı takınmış, “Aman, Tanrım bu adam da kim? Şimdiye dek hiç rastlamadım!” diyerek

toplanan kalabalığı inandırıp neredeyse Efendi'sini olay çıkar-
maktan içeri attırıyormuş...

Ondan yardım dileyen Afrikalı genç kızı aklından silemeyen Kunta yıllardır esir pazarından geçmeye özen göstermişti. Oysa bir gün, Efendi'yi Temsilciler Meclisi'ne götürürken yolun ortasına kurulmuş esir pazarından geçmek zorunda kaldılar.

"Evet baylar... Böylesine rastlamamışsınızdır şimdiye dek!" diye satıcı bağıırken, yardımcısı genç bir kadını platforma çıkar-
mıştı bile. "Bulunmaz bir aşçı..." Kadının gözleri beyazlar ara-
sında dolaşmış, aradığını bulunca deli gibi haykırmaya başlamış-
tı: "Efendi Philip! Philip! Sen daha çocukken babana yaptıklarımı
unuttun galiba? Şimdi yaşlandım ama n'olur bırakma beni! Daha
çok çalışırım Efendi Philip... Güney'e yollama beni..."

"Arabayı durdur, Toby!" Efendi emretmişti.

Kunta'nın elleri birden buz kesti. Bunca yıl hiçbir esir pazarı-
nı izlememiş olan Efendi neden şimdi düşüncesini değiştirmişti?
Yeni birini mi satın alacaktı yoksa? Kadının yalvarmalarına mı
dayanamamıştı?

Kalabalığın bağırış çağrışları arasında kadın yedi yüz dolara
satıldı. "Tanrım, İsa yardım et bana," diye bağıırken yanına ge-
lenlere, "Çek ellerini üstümden, pis zenci," deyince herkes kah-
kahalarla gülmüştü. Kunta dudaklarını ısırды. Şimdi de ağlayan
bir melez kadınla çocuğunu çıkarmışlardı ortaya. "Bakın, ikisi
bir adam fiyatına... ya da biri bedava, nasıl isterseniz öyle düşü-
nün!" diye sırttı satıcı. Kadın ve çocuğu bin dolar etmişti.

Sıradaki tutsağı görünce yerinden fırladı Kunta. Kizzy'den
sadece birkaç yaş büyük, her yanı zincirlenmiş, korkudan gözleri
büyümüş bir kızı çekerek ortaya çıkarmışlar, satıcı hemen övme-
ye başlamıştı: "İyi yetişmiş bir hizmetçi... Tabii isterseniz çok iyi
bir odalık hem de!.." demişti göz kırparak. Üç beş kişi kızı yokla-
mak için yanına yaklaştılar.

"Yeter, hadi gidelim buradan," dedi Efendi. Zaten neredeyse
Kunta kimseye sormadan o işi yapacaktı!

Yolları bile fark etmedi Kunta dönerlerken. Ya o kız Kizzy ol-
saydı? Bell de o kadın gibi iyi bir aşçı değil miydi? Ya ikisini de
satarlarsa? Ya da Kunta'yı götürürlerse? Tüm bunlara karşı ne
yapılabilirdi?

Çiftliğe dönünce bir gariplik olduğunu sezdi Kunta. ‘Belki de serin yaz akşamlarından’ diye düşündü, ama ortalıkta kim-seler görünmüyordu. Arabayı yerine kor koymaz doğru mutfağa, Bell’in yanına gitti. Bell onun geldiğini fark etmemişti bile. “İy’ misin Bell?”

“Ooh, Kunta,” diye ona doğru atıldı Bell. “Bugün esir tüccarı geldi buraya.” Sonra sesini kısarak, “Cato’nun ışığını duyunca hemen pencereye koşup atından inen o eşkiya suratlı adamı gördüm. Aman Tanrım, gözünden tanırım ben bu adamları. Kapıyı açtım, Hanım ya da Efendi’yi istedi adam. Han’fendi’nin mezar-da olduğunu, Efendi’nin de bi’ hastaya gittiğini, ne zaman döneceğini bilmediğimi söyledim. Bakışımı bi’ görecektin... Elime bi’ kart tutuşturarak yine geleceğini söyledi. Efendi’ye vermemem gerekirdi ama korktum, masasına bıraktım kartı,” dedi.

“Bell!” diye Efendi’nin içeriden sesi geldi.

Etekleri tutuştu Bell’in. “Bi dak’ka bekle,” dedi Kunta’ya ve gitti. Kunta gelecek haberi sabırsızlıkla bekliyor, soluk bile almıyordu.

“Yemeğini erken yemek istiyyo’muş!” diye Bell mutfağa girince, derin bir soluk aldılar. “Bıraktığım kart masanın üstünde duruyo’. Bi’ şi’ sormadı, ben de sö’lemedim.”

Yemekten sonra yine aralarında toplanmışlar, konuşuyorlardı. Sukey teyze, “Ne dersiniz Efendi bizi satacak mı?” diye sormuştu. “Hiç bi’ şi’ umurumda di’ il,” dedi Cato’nun karısı Beulah.

Kunta, ‘Boğazımı sıksalar yine bugün esir pazarında gördüklerimi anlatmam,’ diye düşündü sessiz sessiz otururlarken.

Sonunda Fiddler sessizliği bozdu. “Bizim Efendi’nin bur’da boşuna tuttuğu zenci yok ki! Hem adam zengin, bizi satın’apsın?”

Kunta’dan başka herkese iyi gelmişti bu sözler. Bell de umutlanmıştı. “Ben Efendi’yi tanırım,” dedi. “Geldiğimizden beri Luther’den başka birini sattı mı hiç? Luther de kaçan kıza yolları göstermişti ondan.” Bell yeniden konuşmadan bir ara susmuştu, sonra. “Sö’leyin bakalım,” dedi. “Efendi’nin bizi satacağına inaniyo’ musunuz?” Kimse cevaplamamıştı bu soruyu.